

UNIVERZITET SINGIDUNUM
Departman za postdiplomske studije
Danijelova 32, Beograd

VEĆU DEPARTMANA ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE

Odlukom Veća Departmana za posleddiplomske studije broj 4-25-2/2019 od 31.01.2019. godine, određeni smo za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje Sunčice Ostoić pod nazivom **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCESNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SUVREMENIH VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI** o čemu podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o Kandidatkinji i doktorskoj disertaciji

Sunčica Ostoić (r. 1976) radnica je u kulturi iz Zagreba, Republika Hrvatska. Diplomirala je istoriju umetnosti, filozofiju i bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Saradnica je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu od 2016. godine. Suosnivačica je nevladine organizacije „Kontejner / biro suvremene umjetničke prakse“ (2002). Delovala je kao nezavisna kustoskinja, istraživačica i programska savetnica. Autorka je brojnih predgovora izložbi, stručnih i naučnih studija, urednica kataloga i zbornika interdisciplinarnog karaktera. Njena područja interesovanja su umetničke prakse povezane sa naukama i telom, tehnologijama i telom, te teorijama radikalnih umetničkih praksi u 21.veka. Odlikuje ju široko i sistematično poznavanje hrvatske, regionalne i internacionalne savremene umetničke scene, teorije savremene umetnosti i savremene filozofije.

Radila je na više od stotinu programa u Hrvatskoj i internacionalno (festivali, izložbe, performansi, konferencije, produkcije umjetničkih dela, radionice i sl.) i održala predavanja internacionalno (Zagreb, Beograd, Ljubljana, Amsterdam, Oslo, Lisabon, Pariz, London, Linz, Meksiko, San Francisco, Tokio, Peking, Perth, Sidney itd.). Autorka je i kustoskinja istaknutih i međunarodno prepoznatih festivala *Ekstravagantna tijela*, *Touch Me* i *Device_art*, *Uradisam_ARTLAB* od 2000. godine. Radeći na projektima surađivala je s mnogim galerijama, institucijama i organizacijama:

Multimedijalni institut, Studentski Centar, URK, Galerija Nova, Galerija Miroslav Kraljević, Galerija Klovićevi dvori Zagreb; Galerija Kapelica Ljubljana; Kiosk Beograd; Live Art Development Agency London; sonic space labs Berlin; National Review of Life Art Glasgow/Perth; Artspace Sidney; MSU Beograd; RX Galerija San Francisco; NAMOC Peking; Miraikan Museum; SuperDeluxe; Waseda University Tokio; Ars Electronica Linz; Queen Mary University London itd. Radila je na razvoju suradnje hrvatskih umetnika s CERN-om, Europskim laboratorijem za fiziku čestica godine 2016.

U NGO Kontejner kontinuirano se bavi strateškim planiranjem i kulturnim politikama, što je bio jedan od razloga da dobije mesto umetničke direktorke kandidature Grada Zagreba za Evropsku prestonicu kulture 2020. Članica je upravnog Upravnog vijeća Tehničkog Muzeja Nikola Tesla, stručnog vijeća Galerije VN i HDD Galerije, Zagreb. Od 2012. do 2016. bila je članica Kulturnog veća za inovativne umetničke i kulturne prakse pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, a od 2017. do 2021. predsjednica Kulturnog vijeća za inovativne umjetničke i kulturne prakse pri Uredu za kulturu Grada Zagreba. Od 2014. do 2019. bila je predsjednica Programskog savjeta Pogona – Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade. Godine 2017. bila je članica stručnog žirija za dodjelu Nagrade Accelerate Hrvatska, Arts at CERN, Ženeva, a 2015. članica ocjenjivačkog suda Ministarstva kulture za Venecijansko bijenale. Članica je stručnog udruženja ULUPUH.

Njeni kustoski autorski projekti su:

2002. – *Touch Me* festival

2004. – *Device_art* festival

2006. – projekt *Uradisam_ARTLAB*

2007. – *Ekstravagantna tijela* festival

2009. – projekt *Narančasti pas i druge priče (još bolje od stvarnosti)*.

Ima objavljenih 20 stručnih i naučnih radova u katalozima, zbornicima i stručnim i naučnim časopisima.

Kandidatkinja ima dva objavljena rada kategorije M24 i M23 čime je ispunjen preduslov za odbranu doktorske disertacije:

- **M24** Ostoić, Sunčica. 2019. "Koncepti golog života i gole tjelesnosti Giorgia Agambena". *Srpska politička misao* (posebno izdanje): 55–70. <https://doi.org/10.22182/spm.specijal2019.4>.

- **M23** Ostoić, Sunčica. 2017. "Koncepti darivanja i ljubavi u radu Agalma Zorana Todorovića / The Concepts of Gift-giving and Love in the Work Agalma by Zoran Todorović". *Život umjetnosti* 100 (1): 88–99. <https://hrcak.srce.hr/194672>.

Doktorska disertacija kandidatkinje **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCESNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SUVREMENIH VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI** je urađena na ukupno 296 strana. Disertacija sadrži apstrakt na maternjem i na engleskom jeziku sa ključnim rečima. Tekst disertacije iznosi 229 strana, 5 strana čini Pojmovnik, 37 strana Popis literature. Popis literature obuhvata 390 referenci. U osnovnom tekstu disertacije se nalaze 4 tablice i 1 dijagram.

Doktorska disertacija kandidatkinje Sunčice Ostoić bila je podvrgnuta provjeri softverom za ustanovljavanje preklapanja/plagijarizma (iThenticate Plagiarism Detection Software). Ukupan procentualni iznos zapaženih preklapanja iznosi 1% disertacije.

2. Predmet i cilj istraživanja

Doktorska disertacija **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCESNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SUVREMENIH VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI** je metateorijska naučna studija. Kandidatkinja analizira i interpretira filozofske koncepte, teorijske platforme i konstrukte koji se odnose na koncepte preterivanja, intenziteta i izuzetka u odnosu prema praksama savremene umetnosti te odnosa, umetnosti, tehnologije, politike i tela.

Predmet istraživanja doktorske disertacije su pojmovi "preterivanje", "intenzitet" i "izuzetak" tj. "ekstremno", "ekscesno", "radikalno" i "ekstravagantno" (skraćeno EERE), u odnosu prema savremenim vizuelnim, medijskim, tehnološkim, telesno-performerskim itd. umetničkim praksama od kraja 20. veka do danas. Predmet istraživanja su teorijske konstrukcije i postavke na kojima se zasnivaju načini na koje se ekstremno, ekscesno, radikalno i ekstravagantno proizvodi u savremenim umetničkim praksama i interpretira u savremenoj teoriji i filozofiji umetnosti. Razrađene su teorijske interpretacije njihovih razlika, značenja, načina funkcionisanja, dosega i uloga koje prakse poprimaju u okvirima umetnosti, teorije, nauke i odnosu na savremeno društvo tj. politiku. Bitno je naglasiti da su preterivanje, intenzitet i izuzetak odabrani kao modaliteti za analizu pošto ih kandidatkinja smatram nužnim da bi umetničko delo bilo postavljeno u okvir ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih umetničkih praksi (str. 15). Kandidatkinja se teorijski i filozofski ne bavi istorijskim interpretacijama, već teorijskim eksplikacijama definisanja, konceptualizacije ili klasifikacije ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih umetničkih praksi u opštem smislu, kao i njihovim specifičnim modalitetima. Ovako složen predmet istraživanja je izabran i postavljen u disertaciji da bi se pokrenula do sada nepostojeća rasprava o temama i konceptima izuzetka, intenziteta i preterivanja vezano uz ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne umetničke prakse unutar savremene teorije umetnosti, istorije umetnosti, kritičke teorije i filozofije.

Cilj istraživanja je analiza i interpretacija teorijskih platformi i savremenih umetničkih praksi koje su ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne. Teorijski će se postaviti ovi pojmovi kao modaliteti koji uključuju intimnu, društvenu i političku sferu i istovremeno telesno, afektivno i analitičko-kognitivno, odnosno, političko strukturiranje mesta i funkcija umetničkog i estetskog znanja. Zato, kandidatkinja naglašava da je njen cilj teorijsko i filozofsko repozicioniranje finih nijansi i razlika njihovog postavljanja, izvođenja i teorijske, odnosno, praktične primene u umetničkom i kustoskom radu. Osnovni cilj je postavljen sa četiri specifičnija ciljna usmerenja:

- cilj je istražiti, analizirati i interpretirati odabrane savremene teorijske platforme preterivanja, intenziteta i izuzetka od kraja 20. veka do danas;
- cilj je istražiti, analizirati i interpretirati teoriju i praksu ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih umetničkih praksi nastalih od kraja 20. veka do danas;
- cilj je otvoriti mogućnost inovativne perspektive sagledavanja tih umetničkih praksi;

- cilj je teorijski postaviti preterivanje, intenzitet i izuzetak kao modalitete koji unutar ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi deluju na raznovrsnim operativnim poljima, a uključuju ličnu i društvenu sferu (str. 16).

Kandidatkinja teorijsku i filozofsku poziciju i usmerenja koja se ovim naučnim radom istražuju vidi kao interpretativno obuhvatanje heterogenih filozofskih promišljanja, kritičke teorije i teorije umetnosti sa referencama prema konceptima intenziteta, preterivanja i izuzetka od kraja 20. veka do danas. A to znači da uključuje interpretacije teorije izuzetka i vanrednog stanja unutar političke filozofije Giorgia Agambena, teoriju događaja Alaina Badioua, teorije afekta i intenziteta Briana Massumija te teoriju preterivanja Alexandera Garcie Düttmanna. Ona time ostvaruje interdisciplinarnu i transdisciplinarnu interpretacije koncepta i diskursa političke teorije, teorije tehnologije, teorije umetnosti i, svakako, za nju bitno: teorije tela.

Kandidatkinja je na teorijsko razrađen i sofisticiran način interdisciplinarno i transdisciplinarno tumačila postavljene predmete i ciljeve disertacije, odnosno modalitete ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih vizuelnih umetničkih praksi.

3. Hipotetički okvir istraživanja

Naučne – teorijske i filozofske – hipoteze na kojima je zasnovana doktorska disertacija **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCESNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SUVREMENIH VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI** su postavljene i razvijane na sistemski način:

- **Prva hipoteza:** Preterivanje, intenzitet i izuzetak pripadaju bitno utemeljujućim modalitetima delovanja ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi.
- **Druga hipoteza:** Preterivanje, intenzitet i izuzetak protežu se telesnom, kognitivnom, društvenom i političkom sferom delovanja ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi, koje se istovremeno odvijaju preklapanjem nemislivog i mislivog, neizrecivog i izrecivog, nemogućeg i mogućeg, intimnog i javnog.
- **Treća hipoteza:** U ekstremnim, ekscesnim, radikalnim i ekstravagantnim umetničkim praksama preterivanje, intenzitet i izuzetak uspostavljaju poziciju snažnog delujućeg polja nabijenog prožimajućim i obuzimajućim kvalitetom doživljaja te stvaraju procepe koji se ne mogu zatvoriti u sistem ili zaustaviti, izazivajući ambivalentne reakcije, stanja i pozicije.
- **Četvrta hipoteza:** Preterivanje, intenzitet i izuzetak tri su uslova koja moraju biti zadovoljena da bi umetničko delo ušlo u područje ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi.
- **Peta hipoteza:** Koncept preterivanja povezan je sa sudarom i prestupom postojećih granica i područje je delujućeg viška koji se nalazi na granici između mogućnosti da se pojmovno definiše i nemogućnosti da se učini to. Kao strategija unutar ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne savremene umetnosti pokazuje se misaoni, afektivni ili društveno-politički gest koji djeluje u zoni oneobičavanja sa snažnim učinkom.
- **Šesta hipoteza:** Intenzitet je afektivna dinamička i progresivna vrsta doživljaja koji je i autonoman, pošto nastaje pre uspostavljanja značenja kao obuzimajući vanjezički kvalitet, a delomično prelazi i u domenu neautonomnoga i svesnoga kada postaje emocija ili misao.

Intenzitet je u umetničkim praksama intimni i lično prožimajući telesni doživljaj učesnika umetničkog dela.

- **Sedma hipoteza:** Koncept izuzetka je područje posebnosti ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi kao nekonvencionalnih novina, unutar kojeg se intenziteti razrešavaju u emocije ili spoznaju, a koji se istovremeno povezuju uz institucionalni odnos isključivanja takvih praksi iz normativizovane sfere dominantne savremene umetnosti.

Kandidatkinja je sa sedam hipoteza postavila strukturalni model razrade predmeta i ciljeva disertacije. Time je definisala odnose preterivanja, intenziteta i izuzetka prema modalitetima delovanja ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi. Ovo je njena osnovna konceptualna teorijska postavka. Drugom hipotezom je postavila bitni transdisciplinarni teorijski i filozofski zahtev o uodnošavanju telesnog, kognitivnog, društvenog i političkog delovanja ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi. Drugi deo ove hipoteze je ukazao na binarne razlike koje su određujuće za filozofiju afekta/intenziteta: istovremeno preklapanje nemislivog i mislivog, neizrecivog i izrecivog, nemogućeg i mogućeg, intimnog i javnog. Treća, četvrta i peta hipoteza konceptima doživljaja, preterivanja, intenziteta i izuzetaka otvaraju hibridna polja delovanja i učinaka delovanja u domenima ličnog, kognitivnog, ali i bitno političkog. Ovim je opcrtan horizont razumevanja praksi i njihovih refleksija koje se razmatraju disertacijom. Kandidatkinja šestom i sedmom hipotezom razvija svoju autentičnu teoriju „intenziteta“ koja vodi reviziji i reaktuelizaciji teorije afekta u savremenim umetničkim praksama i njihovim izlaskom iz normativnog ili kanonskog horizonta savremene umetnosti u polje neočekivane i rizične učinkovitosti ekstremnih, ekscesnih, radikalnih i ekstravagantnih umetničkih praksi između intimnog doživljaja i političkog antagonizma.

Hipoteze su postavljene na sofisticiran, razrađen i provokativan način. Omogućavaju razvoj teorije afekta i ulazak u nova neistražena područja: intenziteta oneobičenih događaja koji kao posledice imaju ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne impakte na gledaoce i, još važnije učesničke umetničkih projekata, realizacija i događaja.

4. Metodologija istraživanja

Sunčica Ostoić je metode primijenjene u postupku istraživanja i pisanja rada postavila kao raznovrsne interdisciplinarnе i transdisciplinarnе analitičke i interpretativne postupke. Tim postupcima je povezala izuzetno složene odnose teorijskih i filozofskih koncepata sa konceptima tehnologije, sa konceptima umetnosti i konceptima tela u odnosu na specifičnu problematiku ekstremnog, ekscesnog, radikalnog i ekstravagantnog u savremenim umetničkim praksama.

Bazično su postavljene dve bitne metode: konceptualna analiza i diskurzivna analiza.

Transdisciplinarnom konceptualnom analizom je pokazala kako je moguće : (1) pratiti prenos koncepata iz jedne disciplinarnе u različite druge disciplinarnе sfere – između umetnosti i tehnologije, između tehnologije i filozofije, između teorije tela i studija afekata i intenziteta itd; i (2) izvršiti redefinisavanje koncepata (pojam + termin) u njihovom autonomnom identifikovanju i u njihovom preuzimanju iz jednog konteksta i primenom na označavanje novih i drugačijih pojava u umetnostima, tehnologijama i telesnim delanjima. Transdisciplinarna konceptualna analiza je za

kandidatkinju bitan određujući metod filozofsko-teorijskog rada u poljima ekstremnog, ekscenog, radikalnog i ekstravagantnog u savremenoj umetnosti.

Diskurzivna analiza relevantne stručne literature ima za cilj interpretaciju postojećih promišljanja o preterivanju, intenzitetu i izuzetku i njihovu nadogradnju u odnosu na ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne savremene umetničke prakse. Kandidatkinja u pisanju upotrebljava teorijsko-epistemološku metodu ili hibridne postupke kritičkog mišljenja kojim se uspostavljaju poveznice između teorijskih platformi i umetničke prakse. Diskurzivna analiza omogućava da se pokaže institucionalna spregnutost teorijskih platformi i umetničkih praksi u identifikaciji afektivnog događaja.

Njena metodologija ne uključuje samo kritičko čitanje veći i nadovezivanje, što znači da, na primer, koristi pojedine postavke Garcíe Düttmanna i proširuje problematiku na postavkama njegove teorije. Otvaranje jednog skupa teorijskih postavki pojedinih autora novim uslovima primene, konceptualnog redefinisavanja i diskurzivnih epistemoloških identifikacija je bitni metod kojim je obeležena disertacija u celini. Pokazuje se da je profilisana konceptualna analiza povezana diskurzivnom analizom sa konkretnim studijama slučaja tj. umetničkim praksama i njihovim impaktima na gledaoce, učesnike i saučesnike u umetničkim projektima. Koncepti i diskursi su jak argument za isticanje važnosti nužne veze umetnosti i teorije u sasvim novoj savremenosti.

Na kraju, kako bi se dokazale teorijske pozicije, ova doktorska disertacija za metodologiju primjenjuje deskriptivnu kvalitativnu istraživačku metodu studija slučaja koje će se sprovesti na transmedijskim primerima umetničkih dela i njihovoj refleksiji u odnosu na teorijske i filozofske platforme. Efekat takvog rada je identifikovanje „teorijskih-praksi“ kao nužnih formata savremene umetnosti u njihovom napuštanju dominantnih pozicija u smeru preterivanja, intenziteta i izuzetka čime se fundiraju impakti ekstremnosti, ekscesa, radikalnosti i ekstravagantnosti.

5. Kratak prikaz sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija je komponovana u šest poglavlja sa Uvodom, Zaključkom i Pojmovnikom. Priložen je popis literature, biografija kandidatkinje sa popisom objavljenih radova.

Uvod je pristupni akademski tekst u kome je kandidatkinja eksplicirala razloge za bavljenje temom doktorske disertacije. Ukazano je na predmet, ciljeve, naučne hipoteze, metodologiju i doprinose ovog naučnog rada, te popis literature. Identifikovane su filozofske, teorijske i umetničke reference i načini pristupanja njima. Rečima kandidatkinje: „Disertacija pokazuje i tematsku autentičnost jer unutar znanstvene literature o teoriji suvremene umjetnosti navedeni modaliteti nisu do sada ni opsežno ni sustavno obrađivani, niti je bilo pokušaja, osim sporadičnog povezivanja s pojedinim modalitetom, da se sva tri povežu s ekstremnom, ekscesnom, radikalnom i ekstravagantnom suvremenom umjetnošću. Primjerice, pojam pretjerivanja je obrađivan unutar povijesti umjetnosti kao i s kulturalnih i socioloških aspekata, dok su intenzitet i pretjerivanje u teoriji suvremene umjetnosti zanemarivani. Unutar filozofije su obrađivani koncepti intenziteta i izuzetka, dok je gotovo zanemaren pojam pretjerivanja. Sva tri pojma su ključna za područje suvremene umjetnosti jer se pojavljuju kao nezaobilazni čimbenici umjetničkih strategija, taktika i njezinog doživljajnog aspekta. Iz tog razloga, ne samo metodologijom koja ukršta teoriju i praksu, objektivno i subjektivno, te je interdisciplinarno orijentirana, veći izborom teme i predmeta, njezinim kritičkim promišljanjem te mapiranjem pojava

koje nisu do sada bile u obzoru znanstveno istraživačkog rada, ovaj rad ima osobine autentičnosti“ (str. 22-23).

Prvi deo „Teorijske platforme promišljanja suvremene umjetnosti kao intenziteta, pretjerivanja i iznimke“ (str. 24-59) ima tri filozofsko-teorijska potpoglavlja: „1.1 Pretjerivanje“ zasnovana na konceptualnoj analizi postavki Alexandera Garcíe Düttmanna; „1.2 Intezitet“ zasnovana na konceptualnoj analizi postavki Briana Massumija, Jana Slabyja, Reinera Mühlhoffa, Philippa Wüschnera i Marie-Luise Angerer; i „1.3 Izuzetak“ zasnovana na analizi koncepta „iznimke“ Giorgia Agambena. Smisaoni karakter prvog dela je autorka naglasila sledećim rečima: „Jezični dosezi i predstavljene teorije služe mi kao referentni okvir za promišljanje ekstremnih, ekscenih, radikalnih i ekstravagantnih umjetničkih praksi. Pojednim teorijama dajem svoj prilog u specifičnoj svrsi ovog teorijskog rada dok su druge inspiracija za razvijanje teorije ekstremne, ekscesne, radikalne i ekstravagantne umetnosti“ (str. 59).

Drugi deo „Umjetničke platforme i njihovi konteksti“ (str. 60-86) odnosi se na redefinisane karakterističnih modaliteta umetničkih praksi i njihovih specifičnih konteksta. Drugi deo je komponovan u pet potpoglavlja o novomedijskoj umetnosti, o umetnosti na preseku nauke i tehnologije, o taktičkim medijima, o taktičkoj izvodljivosti procesa života u umetnosti i o umetnosti na preseku nauke, tehnologije i tela. U ovom delu je data bitna karakterizacija savremenih umetničkih praksi i njihovih složenih transdisciplinarnih svojstava.

Treći deo „Silovita pretjerivanja ekstremnih, ekscenih, radikalnih i ekstravagantnih suvremenih umjetničkih praksi“ (str. 87-126) podeljen je u tri potpoglavlja „Zašto preterivanje“, „Definicije i obeležja pretjerivanja“ i „Umetničke strategije pretjerivanja“. Kandidatkinja u Trećem delu postavlja estetički kriterijum koji je povezan sa konceptom „preterivanja“ i diskurzivnim izvođenjima u odnosu na društvo preterivanja, despektularizaciju i pristup prosuđivanju (aksiologiji). Radna definicija preterivanja po rečima kandidatkinje glasi „Pretjerivanju se u ovom teorijskom radu pristupa kao pojavi praktičnih strategija i taktika, što ću nazivati fenomenološki, koje se koriste u EERE umjetničkim praksama da bi potaknule oblikovanje novih načina otvaranja i odnošenja prema stvarnosti. Pretjerivanje koristim u značenju vrste prijestupa nastalog obuhvaćanjem etičkih i čulnih fenomena. Umjetnička strategija pretjerivanja podrazumijeva načine kojima umjetnici kod sudionika umjetničkih djela izazivaju naglašeno indeksirano perceptivno, tjelesno i kognitivno doživljavanje umjetničkog projekta“ (str. 98). Kao bitne odrednice preterivanja navodi: oneobičavanje, prestup, svetotvorstvo, višak, neodredivost, agresiju, privlačenje pažnje, imerziju, zbiljnost, katarzu. Za umetničke strategije preterivanja se navode: kritičko-angažovano preterivanje i čulno-telesno preterivanje.

Četvrti deo „Visceralni intenziteti ekstremnih, ekscenih, radikalnih i ekstravagantnih suvremenih umjetničkih praksi“ (str. 127-158) čine analize, rasprave i teorijsko razvijanje koncepta intenziteta. Četvrti deo čine dva potpoglavlja „Zašto intenziteti?“ i „Definicija i obilježja intenziteta“. Koncept intenziteta se postavlja i razvija kao jedna od najbitnijih zamisli u disertaciji i kao osnova teorije afekta i telesnih doživljaja. Po Kandidatkinji afektivni intenzitet je čulni doživljaj bez sadržaja koji ima fizičku jačinu i pri tome ne sledi lingvističke protokole i strukture. Može postati lingvistički predočiv ako uđe u područje značenjskog prepoznavanja odnosno imenovanja ili osećanja. No, dok se ne definiše u emociji ili jeziku, on je kvaliteta čiste fizičke sile koja izvodi iniciranje, usmeravanje i održavanje doživljavanja. Intenziteti su raznovrsni složeni singulariteti koji stvaraju jedinstvene afektivne situacije. Afektivni intenziteti kao beskrajne singularnosti izazivaju biološko-telesne akcije koje razaraju diskurzivnu apstrakciju i metadiskurs u ime vitalnosti izvodljivosti procesa života. Visceralni intenzitet je temeljni afektivni oblik

utelovljenog doživljaja EERE umetnosti (str. 157-158). Kao karakteristike intenziteta se izdvajaju: akcija, visceralnost, udarnost, jednokratnost, analognost, rasklamanost, napetost, produženost, životnost, ekstatičnost i zahtevnost.

Peti deo „Iznimne iznimke ekstremnih, ekscenih, radikalnih i ekstravagantnih suvremenih umjetničkih praksi“ (str. 159-197) podeljen je u dva potpoglavlja „Zašto iznimke?“ i „Definicija i obilježija iznimke“. Tema petog dela je strukturalna teorija izuzetka. To znači teorija kojom se identifikuju konceptualne te umetničke izuzetnosti: ono što se izuzima od uobičajenog ili normiranog, što je suštinski drugačije u EERE umetničkim praksama. Zato je zaključak rasprave izuzetka da „Metoda klasične analize umjetničkog djela ovdje nema veliki značaj za utvrđivanje toga, već je potrebno pronaći osobine izuzetnosti koje se mogu pripisati tim umjetničkim djelima kako bi se moglo utvrditi da su ona izuzetna, a ne prosječna“ (str. 180). Izdvojeni su aspekti izuzetka: nekonvencionalna novina, neobičnost, nepredvidljivost, zaprepašćenje neočekivanim, provokativnost, strasnost.

Šesti deo „Studije slučaja“ usmeren je na tri umetnička primera koji dokazuju da su preterivanje, intenzitet i izuzetak-iznimnost neraskidivo povezani s EERE umetničkim praksama. To su umetnički performans Yanna Marussicha, *Plavi remiks (Blue Remix, 2007.)*, transdisciplinarni biotehnoški umetnički projekt Charlotte Jarvis, *In Posse: "Ženska" sperma i drugi oblici otpora (In Posse: "Female" Semen and Other Acts of Resistance, 2019. – danas)* i serija interaktivnih robotičkih performansa Billa Vorna, *Histerične mašine (Hysterical Machines, 2002. – 2010.)*. Studije slučaja su odabrane po kriteriju korišćenja različitih medija i različitih taktičkih izvodljivosti procesa života: ljudskog tela, biotehnoški manipuliranih ljudskih stanica i robotičkih objekata. Sunčica Ostoić je metodološki pristup studijama slučaja objasnila sledećim rečima. „Istraživački postupci koje koristim sastoje se od prikupljanja, analize i interpretiranja podataka sudioničkim promatranjem umjetničkih djela te interpretiranja pisanih i video izvora kao što su izjave umjetnika, osvrta na umjetnička djela i teorijska razmatranja drugih istraživača“ (str. 198-199).

Zaključak je zaokruženje njenih istraživanja izvedenih u disertaciji sa posebnim naglaskom na razumevanju i tumačenju života kao jednog složenog medija: „Život je područje manipulacije, programiranja i reorganizacije, uslijed čega postaje jedan od najnestabilnijih medija u 21. stoljeću“ (str. 238). U kontekstu doktorske disertacije se umetnička dela u području ekstremnih, ekscenih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih umetničkih praksi na specifičan način usmeravaju na istraživanja taktičkih izvodljivosti procesa života: ljudskog, planetarnog i tehnološkog. Umetnici taktičkim izvodljivostima procesa života pristupaju izokretanjem postojećih tehnologija i koncepata kao i oblikovanjem još nepostojećih modela izvođenja života u egzistencijalnoj stvarnosti. U vidu interdisciplinarnih i transdisciplinarnih umetničkih projekata na preseku umetnosti, nauke, tehnologije i tela, materijalizuju koncepte čija čulna pojavnost, konceptualne spekulacije i projekcije o životu otvaraju nove, umetnošću posredovane afekte, emocije i diskurzivne modalitete. Umetnici koji deluju u području EERE praksi čine to primjenjujući na *bios, zoe* i *to technēton* izvođenje umetničke strategije preterivanja, čime stvaraju posebna umetnička dela koja dovode publiku do udarnih afektivnih intenziteta. Odnosno, EERE umetnička dela su afektivno moćne izvanserijske umetničke tvorevine nastale primenom umetničkih strategija preterivanja u kojima se i dela i učesnici međusobno aktiviraju u izvođenju vlastitih životnosti.

U **Pojmovniku** su definisani koncepti: Događaj; Ekstremne, ekscen, radikalne i ekstravagantne suvremene vizualne umetničke prakse (EERE); Intenzitet; Iskustelj; Iznimka; Iznimnost ili

izuzetnost; Pretjerivanjima; Taktičke izvodljivosti života; Umjetnost na sjecištu znanosti, tehnologije i tijela; Život.

U **Popisu literature** se nalazi 390 bibliografskih jedinica na hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku. Izbor literature je pažljivo načinjen sa filozofskim i teorijskim delima koja označavaju područje savremene kritičke teorije; zatim, transdisciplinarnih odnosa umetnosti, tehnologije, politike i tela. Literaturom se jasno naznačava kretanje od opštih ka posebnim znanjima i reviziji opštih znanja na osnovu posebnih. Izbor kataloga, umetničkih monografija i dokumenata pruža uvid u „terenski“ istraživački rad u savremenim poljima umetnosti i kustoskog rada.

6. Postignuti rezultati i naučni doprinos doktorske disertacije

Doktorska disertacije Sunčice Ostoić je autentično pretpostavljeno i precizno razrađeno transdisciplinarno naučno delo nastalo u dinamičnoj razmeni između filozofije, tehnologije, politike i teorije umetnosti. Rezultati i doprinosi njenih istraživanja i pisanja su kritička analiza i rasprava modaliteta ekstremnih, ekscenčnih, radikalnih i ekstravagantnih (EERE) savremenih umetničkih praksi u njihovoj izuzetnosti i različitosti od umetničke i estetske dominantne ili prosečne kulture. Kandidatkinja je fokusirala rad na razlike, značenja, mehanizme funkcionisanja, operativnosti, dosege uticaja i uloge samih modaliteta te na identifikovanju načina i konfiguracija kojima se modaliteti upisuju u umetničke prakse. Treba naglasiti da su preterivanje, intenzitet i izuzetak odabrani kao modaliteti za analizu, pošto ih kandidatkinja smatra nužnim da bi umetničko delo bilo postavljeno u okvir ekstremnih, ekscenčnih, radikalnih i ekstravagantnih savremenih umetničkih praksi.

Transdisciplinarnost njene doktorske disertacije proizlazi iz nedvosmislenog višesmernog interpretativnog suočavanja sa složenim savremenim statusom teorijskih praksi i iz praksi izvedenih teorijskih i filozofskih koncepata i njihovih kontekstualizacija tj. diskurzivnih platformi. Kandidatkinja je hrabro i riskantno pokazala presečne tačke između živog i artifičnog sveta u savremenoj umetnosti – pokazujući granice nelingvističkog singularnog događaja i lingvističke učinkovitosti značenja društvenog prenosa od samog intenziteta afekta do kompleksnog preobražaja intenziteta u čulnost, osećajnost i konačno kulturalno i društveno postavljeno znanje. Ova disertacija pokazuje bitnu vezu između teorije umetnosti i filozofije sa singularnim događajima preterivanja, intenziteta i za umetnost nužnog izuzetka.

Autentičnost njenog pristupa transdisciplinarnoj problematici odnosa „umetničkog“, „naučnog“, „tehnološkog“, „političkog“ i „telesnog“ delovanja u vizuelnim umetnostima karakteriše mogućnost konstruisanja i izvođenja konstitutivne teorije na mestima gde, uobičajeno nema teorija u savremenoj umetnosti, kulturi, društvu i akademskoj diskurzivnosti. To nije kretanje od teorije ka praksi ili od prakse ka teoriji, već fokusiranje na teorijske prakse i praktične teorije. Pokazalo se da je moguće pokrenuti teorijske i filozofske interpretacije i rasprave u središtu izuzetnih identiteta nove i eksperimentalne ali i egzistencijalne umetnosti.

7. Mišljenje i predlog Komisije o doktorskoj disertaciji

Na osnovu izloženog Komisija je mišljenja da doktorska disertacija **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCENČNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SAVREMENIH**

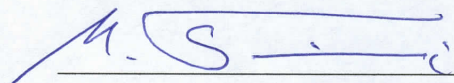
VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI kandidatkinje Sunčice Ostoić po predmetu, temi, ciljevima, pristupu i sadržaju rada, kvalitetu i načinu izlaganja teorijsko filozofskih hipoteza i argumenata, kritičkoj metodologiji refleksije istraživanja, načinu korišćenja transdisciplinarne literature i kvalitetu ostvarenih rezultata nadilazi kriterijume zahtevane za doktorsku disertaciju, te se može prihvatiti kao podobna za javnu odbranu.

Sagledavajući ukupnu ocenu doktorske disertacije kandidatkinje Sunčice Ostoić pod nazivom **MODALITETI EKSTREMNIH, EKSCESNIH, RADIKALNIH I EKSTRAVAGANTNIH SUVREMENIH VIZUALNIH UMJETNIČKIH PRAKSI** predlažemo Veću departmana za poslediplomske studije i Senatu Univerziteta Singidunum da prihvati doktorsku disertaciju i odobri njenu javnu odbranu.

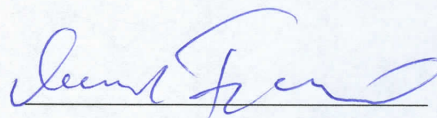
Potvrđujemo svojim potpisom, pod punom profesionalnom odgovornošću, da su podaci u Izveštaju verodostojni i u potpunosti tačni, uključujući tačnu kategorizaciju naučnoistraživačkih rezultata kandidata, a sve u skladu sa Pravilnicima i aktima Univerziteta.

Beograd, 24. 08. 2022

Članovi komisije

dr Miodrag Šuvaković, redovni profesor – mentor

dr Andrija Filipović, vanredni profesor

Dr Nikola Dedić, vanredni profesor Fakultet muzičke umetnosti
Univerziteta umetnosti u Beogradu (spoljni član komisije)